

Internetconsultatie

Ministerie van Financiën
t.a.v. de heer drs. S.P.R.A. van Weyenberg, minister
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Leidschendam
7 maart 2024

Kenmerk
R-24.013/EP/cl

E-mail
euspeters@rndweb.nl

Betreft

Internetconsultatie Wet Chartaal Geld

Graag geven de leden van de Raad Nederlandse Detailhandel een terugkoppeling op het voorstel voor de Nederlandse Wet Chartaal Geld, die gekoppeld is aan de voorgestelde Europese Verordening inzake de verplichte acceptatie van contant geld binnen Europa. Betalingsverkeer lijkt wellicht een klein onderwerp voor winkeliers, maar retail gaat over downstream goederen, geweldige mensen in winkels en distributiecentra, fysieke én digitale vestigingen en upstream veilige betaalmiddelen. De kosten van het Nederlandse retailbetalingsverkeer voor Nederlandse winkeliers met een fysieke winkel bedroeg in 2020 €943 miljoen. Breder, voor toonbanken (winkeliers, horeca, tankstations met fysieke vestigingen en ambulante handel) waren de kosten van het betalingsverkeer €1,35 miljard. Omdat de marges in de winkelstraat flinterdun zijn, zijn deze kosten in vergelijking met de gemiddelde winst die wordt gemaakt substantieel. Het gaat echt om centen, geen procenten ...

De Europese Commissie heeft op 28 juni 2023 een voorstel gedaan voor een verordening met een acceptatieplicht voor contant geld¹. Nederland is voorstander van een acceptatieplicht, mits deze proportioneel en uitvoerbaar is voor toonbankinstellingen, zoals ook aangegeven in de BNC Fiche van het kabinet. Omdat de gesprekken over de acceptatieplicht al tijdens het zomerreces startten, is vrij snel de positie van de Nederlandse regering bepaald. Omdat dit wetsvoorstel gebouwd is op en gekoppeld is aan deze acceptatieplicht, past ook een reflectie van onze zijde daarop. Het wetsvoorstel Chartaal Geld bevat verder op cruciale punten haakjes naar lagere wetgeving die nog moet worden ingevuld, zoals de service level agreements en de maximering van tarifiering. Wij worden graag betrokken bij de verdere invulling.

Leden van de Raad Nederlandse Detailhandel zijn geen tegenstanders van contant geld. In 100% van de vestigingen van de bij ons aangesloten leden wordt contant geld geaccepteerd, ook al zijn de eigen kosten voor veiligheid en de risico's die verbonden zijn aan contant geld groot, nemen de tarieven voor handling snel toe en neemt het cashgebruik steeds verder af. De transformatie naar de digitale tijd gaat voor een significante groep klanten te snel en heeft tijd en aandacht nodig. Wat ons betreft rechtvaardigt dat echter niet een zo grote inbreuk op de vrijheid van contractrecht zonder duidelijke evaluatiemomenten. Het ontkennen van de schaduwzijde van contant geld is kwetsend voor de 1,5 miljoen mensen die achter een toonbank werken in Nederland en elke dag geconfronteerd worden met de risico's van cash. Juist daarom

---

¹ Voorstel voor een [Verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake eurobankbiljetten en -munten als wettig betaalmiddel, COM\(2023\) 364](#).

zijn herijkmomenten nodig waarop je hún risico's afweegt tegenover de wens c.q. afhankelijkheid van consumentengroepen die de overheid om cash vragen.

RND is positief over de voorgestelde maximalisatie van tarieven voor ondernemers en zien graag explicieter terug dat consumenten weliswaar niet per transactie hoeven te betalen, maar wel collectief in alle redelijkheid bijdragen via de tarieven van hun betaalrekening. Consumenten kunnen noch aan de toonbank noch door banken worden gestimuleerd om maatschappelijk veiligere en efficiëntere keuzes te maken, en ondernemers worden gedwongen om alle kosten van contant geld te dragen. Toonbankondernemers zitten klem.

Verder zijn duidelijke uitzonderingen nodig waar cash niet geaccepteerd zou hoeven te worden: onbemande situaties zoals onbemande winkels, tankstations, vending machines, elektrische oplaadpalen, parkeermeters, etc. Verder op plaatsen (of tijdstippen van de dag) waar risico's op overvallen, agressie en geweld aanwezig zijn, zoals in winkels en winkelcentra waar meerdere overvallen hebben plaatsgevonden. En op plaatsen waar de (kosten voor) cashhandling disproportioneel wordt².

In onze reactie komen achtereenvolgens aan de orde:

1. **Nut en noodzaak van het wetsvoorstel** (en de acceptatieplicht) en het verdwijnen van de keuze voor het accepteren van contant geld;
2. **De schaduwzijde van contant geld** wordt overal achterwege gelaten;
3. **De kosten van contant geld nemen disproportioneel toe.**
Op dit moment wordt rond de 20% van de transacties betaald met contant geld aan de toonbank en dat veroorzaakt 45% van de totale kosten. Er is sprake van een beklemde ondernemer omdat deze niks in rekening mag brengen en niet mag sturen, maar wel alles bekostigt.

Als de verplichte acceptatie van contant geld en dit wetsvoorstel dat de bekostiging van de infrastructuur voor contant regelt doorgaat, zijn de volgende zaken belangrijk:

- **Zorg voor duidelijke en ruime rechtsvoorwaarden** waarin toonbankondernemers kunnen besluiten om geen contant geld te accepteren
- **Maximeer de tarieven wettelijk**, zoals er nu staat en zak niet af naar 'reguleren' of 'indexeren'. Zorg ook dat de tarieven c.q. kosten per transactie proportioneel zijn in relatie tot andere, efficiënte betaalmiddelen als consumenten niet getarifeerd mogen worden.
- Overheden, centrale en commerciële banken moeten zorgen voor een **adequaat niveau van infrastructuur voor contant geld**, zowel voor contant geld opnemen en storten zowel door consumenten als door retailers.
- Zorg voor **passende evaluatie** en voor hulp aan burgers om mee te gaan naar de digitale tijd.

1 Nut en noodzaak van het wetsvoorstel (en de acceptatieplicht)

De wetgever geeft aan "*De opkomst van digitale betaalmethoden en het beleid van banken en toonbankinstellingen op dit gebied, hebben ertoe geleid dat contant geld steeds minder gebruikt wordt.*"

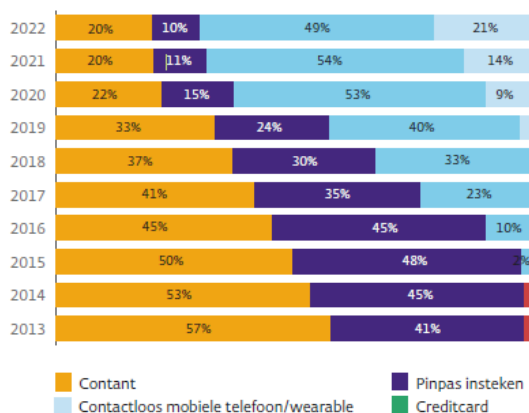
---

² De front office en backofficekosten voor de acceptatie van cash aan een toonbank waren volgens onderzoek van [Panteia](#) vier keer zo hoog gemiddeld als de tarieven die betaald werden aan banken en geldtransportondernemingen: € 494 miljoen om €109 miljoen (blz. 46)

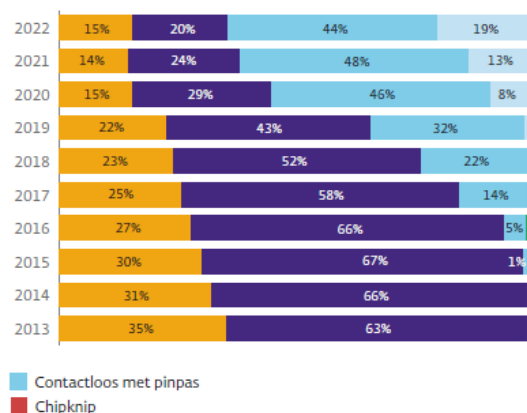
De trendmatige afname van het gebruik van contant geld wordt echter geïnitieerd en gevoed **door de voorkeur en de keuze van consumenten**. Het is immers nogal omslachtig om met een bankpasje contant geld uit een Geldmaat-automaat te halen, dat geld onbeveiligd (zonder code) lijfelijk mee te nemen en er daarna zichtbaar mee te betalen aan een toonbank, waar een willekeurige omstander ziet hoeveel geld iemand op zak heeft en een prooi voor diefstal kan worden. Hoeveel veiliger én makkelijker is betalen aan een toonbank met een bankpas of een telefoon met vaak een dubbele veiligheidsverificatie daarop?

Hoewel er een erg kleine daling is in de acceptatie van contant geld bij MKB-detailhandel (van 99% in 2017 naar 95% in 2020) en in de horeca (van 100% naar 97%), kunnen klanten nagenoeg nog steeds bijna overal – aan 97% van alle toonbanken! - met hun contante geld terecht³, waarvan 100% bij grootwinkelbedrijven. Dat is al jaren hetzelfde en neemt nauwelijks af, ook al daalt het aantal betalingen aan de kassa alsook de verdeling van de waarde ervan al jaren drastisch. De aantallen contante kassabetalingen lijken zich vooralsnog voorzichtig te stabiliseren rond de 20%. Wellicht dat de opkomst van nieuwe digitale betaalmiddelen, zoals de digitale euro en andere Europese initiatieven, aanleiding geven tot de verdere trendmatige daling. Daarom is het in absolute zin vasthouden aan de acceptatie van contant geld geen logisch idee.

Figuur 2a Verdeling totale aantal betalingen

Figuur 2b Verdeling totale waarde betalingen

Bron: [Betalen aan de kassa 2022](#), DNB en Betaalvereniging

Ondanks dat de kosten per contante transactie aan de toonbank snel toenemen, is dat voor winkeliers op dit moment geen aanleiding om afscheid te nemen van de kassalade en de acceptatie van contant geld. Uit het eerder aangehaalde onderzoek van Panteia uit 2020 blijkt dat de kosten voor een contante betaling aan de toonbank in 2014 € 0,25 per transactie bedroeg, in 2017 al steeg naar € 0,29 per transactie, maar in 2020 als een raket omhoog ging naar **€ 0,49 per transactie**. Ter vergelijking: pinnen kostte in 2014 € 0,19 per transactie, in 2017 € 0,17 per transactie en in 2020 stabiel bleef op € 0,17 per transactie, ondanks een verschuiving van 'insteken' naar 'contactloos' en 'mobiel', wat sneller is en het goedkoper had moeten maken.

³ Zie Kosten van het toonbankbetalingsverkeer in 2020, Panteia, onder Acceptatiegraad betaalmiddelen, <https://www.pin.nl/wp-uploads/2022/02/Definitief-rapport-kosten-van-het-toonbankbetalingsverkeer-2020-Fysiek.pdf>

Ondanks dat het kostenaspect langzamerhand wel een rol gáát spelen nu contant méér dan drie keer duurder is dan pinnen, is de belangrijkste overweging voor een ondernemer om al dan niet meer met cash te werken een afweging tussen de veiligheid van een winkel en de medewerkers die er werken en klanten, versus de wens van een groep van klanten om contant te betalen. En naarmate de wens van die tweede groep van klanten trendmatig afneemt, neemt het veiligheidsbelang verder in belang toe.

Toonbankondernemers sloten het Convenant Contant met DNB, de banken en consumentenorganisaties omdat zij zien dat de hoeveelheid contante betalingen hard terugloopt **en dat het tempo te snel is voor mensen in een kwetsbare positie**⁴. Dat zijn namelijk ook onze klanten. Echter, op alle fronten wordt gewerkt aan het 'meenemen' van deze groepen naar de digitale tijd:

- Met mensen met een visuele beperking is de nieuwe generatie betaalterminals ontwikkeld, waardoor 'insteken' verleden tijd is en contactloos voor hen beter werkt.
- We hebben gezamenlijk een 'pinarm' ontwikkeld om mensen in een rolstoel beter te faciliteren in het gebruik van een pinterminal
- Parkeerpalen rondom winkels en in het algemeen zijn uitgerust met contactloze betaalvensters op rolstoelhoogte.
- Betaalapps worden uitgerust met spraak om de klantreis verder te verbeteren.
- Op het [bankinformatiepunt](#) wordt informatie gegeven aan mensen die moeite hebben met het doen van bankzaken. De digihandig-app is live om mobiel te leren bankieren en een netwerk van steunpunten en vrijwilligers bij bibliotheken wordt opgericht om mensen te helpen mee te komen.

Kan echter ook ergens in de wet of de overwegingen worden vastgelegd dát van de 1 tot 2,6 miljoen⁵ mensen in een kwetsbare positie maatschappelijk ook verwacht wordt mee te bewegen naar digitale, maatschappelijke efficiëntere en vooral veiligere hulp- en betaalmiddelen?

Een goede terugvaloptie is contant geld in Nederland ook al enkele jaren niet meer. Als in een winkelcentrum een telecomkabel wordt stukgemaakt en betaalterminals zouden niet meer werken, dan zijn binnen 1-2 uur alle automaten van Geldmaat in de wijde omtrek leeg. Simpel en alleen het beroep op een uitspraak van het Europese Hof dat 'legal tender' ook betekent dat je overal je schulden er mee moet kunnen voldoen is te gemakkelijk en heeft niets van een toekomstvisie in zich. Edelmetaal was ooit ook een legal tender. **Belangrijk is dus ook aan te geven wat er gaat gebeuren als burgers ervoor kiezen om in nog maar 5-10% van de gevallen met cash te willen betalen.**

In het CITO rapport van McKinsey 'De toekomst van de chartale infrastructuur in Nederland' van DNB⁶ uit 2021, staat ook heel duidelijk een moment in tijd uitgewerkt:

- *"Er zijn voldoende alternatieven voor cashafhankelijke groepen, bijvoorbeeld specifieke innovaties om voor blinden digitale betalingen gebruiksvriendelijk te maken"*
- *"Contant geld blijft bestaan voor het resterende reguliere gebruik als betaalmiddel"*

---

⁴ Te denken valt aan mensen met een visuele, cognitieve of mobiele beperking, senioren, en mensen in een sociaal kwetsbare positie, door o.a. een licht verstandelijke beperking of een niet-westerse migratieachtergrond.

⁵ McKinsey spreekt van 1-1,5 miljoen mensen en DNB van 2,6 miljoen mensen in een kwetsbare positie.

⁶ De toekomst van de chartale infrastructuur in Nederland, McKinsey juni 2021, bladzijde 7

- *“Contant geld heeft nog een rol als publiek geld. Het is een valide methode om schulden te vereffenen – tenminste totdat digitaal publiek geld in gebruik is”*
- *“Effectieve gebruik is moeilijk in te schatten, maar indien dit te laag is om het commercieel uit te baten, krijgt de overheid een grotere rol in het in stand houden van de chartale keten”*

Waar is de visie van de wetgever over het bereiken van dát moment in tijd gebleven? Wanneer overtreffen de cashkiezers de cashafhankelijken? En wanneer hebben welke groepen die nu nog cashafhankelijk zijn voldoende passende (digitale) alternatieven voorhanden en tijd gehad om mee te bewegen? Naast het recht om een betaalmiddel te gebruiken, hoort ook de plicht om mee te bewegen naar betere, veiligere alternatieven. Het recht om Windows95 te gebruiken stopte toch ook ergens?

2 De schaduwzijde van contant geld wordt overal achterwege gelaten

Het meest opmerkelijke is dat in noch het voorliggende wetsvoorstel, noch in het Europese voorstel ook maar één woord gewijd is aan de onveiligheid van contant geld. Het ontkennen van de schaduwzijde van contant geld is kwetsend voor de 1,5 miljoen mensen die achter een toonbank werken in Nederland en elke dag geconfronteerd worden met de risico's van cash. Juist daarom zijn herijkmomenten nodig waarop je hun risico's afweegt tegenover de wens c.q. afhankelijkheid van consumentengroepen die de overheid om cash vragen.

Voor een ondernemer en medewerkers is contant geld altijd:

- Gevaarlijk, vanwege overvallen die gepleegd (kunnen) worden en de plofkraken die erdoor plaatsvinden;
- Fraudegevoelig: het creëert de mogelijkheid tot het doen van een greep in de kas en vergt daardoor altijd de aandacht van security en beveiligingsprocessen. Daarnaast is vals geld in omloop dat een ondernemer niet krijgt vergoed als het opduikt in een geldtelcentrale;
- wordt steeds vaker gekoppeld aan witwassen. Vooral coupures van €200 en €500.

Medewerkers willen steeds minder vaak achter de contant geld kassa zitten als ze de keuze krijgen. Naast dat het hen een sterk gevoel van onveiligheid geeft, levert het ook extra werk op: geld tellen aan de start van je dienst en natellen bij sluiting van de dienst. Plus het risico van teveel / te weinig contant geld in de lade, waardoor kasverschillen ontstaan, wat vaak een discussie oplevert.

Naast gevaarlijk is het dus ook bewerkelijk en ook dat kost weer geld.

De frontoffice- en backofficekosten voor de acceptatie van cash die ondernemers met een toonbank maken, waren volgens onderzoek van [Panteia](#) gemiddeld vier keer zo hoog als de tarieven die door ondernemers betaald werden aan banken en geldtransportondernemingen: € 494 miljoen om €109 miljoen. De arbeidsmarkt wordt krappere en de kosten van specialistische diensten, zoals de kosten van bewaking, nemen erg snel toe. Cash vraagt om méér menskracht/mensuren, meer beveiliging en méér externe kosten zoals geldtransportondernemingen en infrastructuurkosten van contant geld. Kijk dus naast naar de kosten van de cash infrastructuur zelf en de verdeling van die kosten altijd ook naar de kosten die de afzonderlijke partijen zélf ook maken.

3 De kosten van contant geld nemen disproportioneel toe.

Over de kosten van contant geld is veel te zeggen, maar onderstaande tabel zegt voldoende.

	kosten x miljoen €/jaar		Toonbankomzet x miljard €/jaar		aantal transacties (miljoen)/2020		kosten per transactie
Contant	€ 603	45%	€ 19,8	16%	1.230	24%	€ 0,49
Pinnen contactrijk	€ 157	12%	€ 52,6	43%	892	17%	€ 0,18
Pinnen contactloos	€ 460	34%	€ 37,0	31%	2.761	53%	€ 0,17
Creditcard	€ 101	7%	€ 3,6	3%	85	2%	€ 1,19
Tankpassen	€ 17	1%	€ 2,8	2%	111	2%	€ 0,15
Overig (tikkie, overboeking, cadeaukaart etc.)	€ 10	1%	€ 5,3	4%	127	2%	€ 0,08
TOTAAL	€ 1.348	100%	€ 121,1	100%	5.206	100%	€ 0,26

Tabel 1: kosten en gerealiseerde omzetcijfers, per betaalmiddel, Panteia 2021

De feiten en cijfers op een rij:

1. De kosten voor betalingsverkeer aan de fysieke toonbank (winkel, horeca, tankstation) waren in 2020 volgens Panteia €1,35 miljard, waarvan **€603 miljoen⁷** voor contant geld (45% van alle kosten)
2. In totaal **24% van alle transacties** aan de fysieke toonbank wordt in 2020 in contant geld voldaan, wat **16% van de toonbankomzet** is. Dat percentage daalde overigens van 50% in 2014 via 40% in 2017 naar 24% in 2020. Volgens de laatste cijfers van de [betaalvereniging](#) was het in 2023 19,9%⁸.
3. Contant geld kostte een Nederlandse ondernemer in 2020 al 49(!) eurocent per transactie, wat in 2017 nog maar 29 cent was en in 2014 25 cent. Na 2020 zijn veel tarieven van banken en geldtransportbedrijven gestegen. Tijdens de looptijd van het Convenant Contant heeft een tijdelijke 'freeze' plaatsgevonden, maar die is inmiddels helaas vervangen door een indexatie.
4. In totaal 74% van alle transacties wordt in 2020 gepind. Dat percentage steeg van 44% in 2014 via 53% in 2017 naar 74% in 2020. In 2023 was dat percentage volgens de Betaalvereniging 79,7%. Pinnen kost een ondernemer vrij stabiel 17/18 cent per transactie, waarvan 6 cent voor banken en de rest zijn front- en backofficekosten. Toonbankondernemers maken dus naast de tarieven die betaald worden aan banken en geldtransportondernemingen zelf aanzienlijke kosten voor de handling van contant geld.
5. Uit onderzoek van McKinsey⁹ blijkt dat ondanks alle tarieven en afdrachten door toonbankondernemers en particulieren aan banken en Brink's, er in 2021 een tekort van €247 miljoen per jaar bij financiële instellingen was inzake contant geld. Na het McKinsey-onderzoek zijn de tarieven voor ondernemers en particulieren al flink verhoogd (en de rente-inkomsten stegen ook). De kosten stapelen zich daarom nu vooral op bij ondernemers, terwijl consumenten voor enkele euro's per maand "all you can eat" betalingsverkeer krijgen en niet mogen worden gestuurd richting de maatschappelijk meest efficiënte keuzes, zoals eerder gezegd met respect voor de mensen in een kwetsbare positie die het wel verdienen om meegenomen te worden naar 'de digitale, circulaire tijd'.

⁷ <https://www.betalvereniging.nl/wp-content/uploads/Definitief-rapport-kosten-van-het-toonbankbetalingsverkeer-2020-Fysiek.pdf>, bladzijde 41, Factsheet 1

⁸ <https://factsheet.betalvereniging.nl/#betalen-aan-de-toonbank>

⁹ <https://www.betalvereniging.nl/wp-content/uploads/Eindrapport-kosten-baten-betalingsverkeer-2021.pdf>

6. Voor een ondernemer is contant geld altijd gevaarlijk, fraudegevoelig en wordt steeds vaker gekoppeld aan witwassen. De kosten voor beveiliging, slachtofferhulp na overvallen, personeelsuitval als gevolg van discussies over contant geld zijn niet gekwantificeerd.

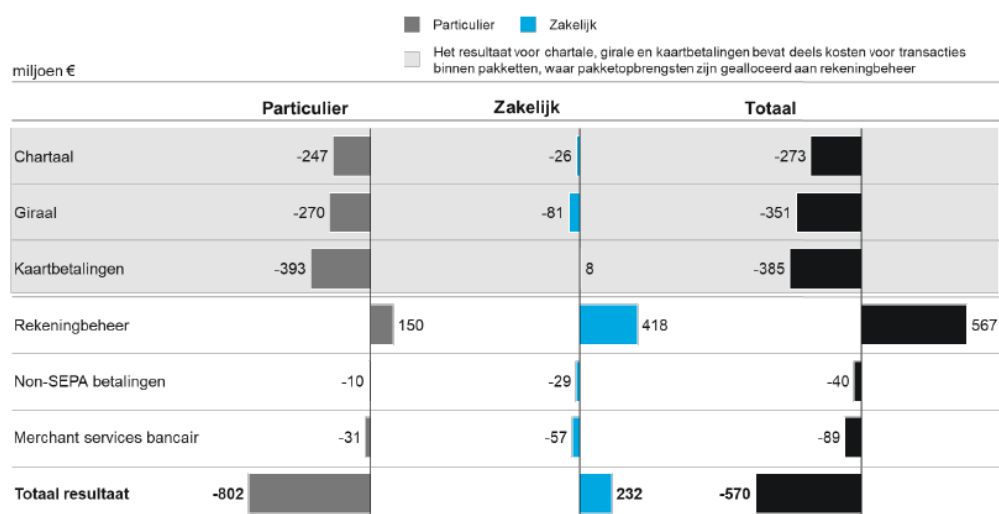
Alle kosten voor toonbankondernemers staan goed uitgewerkt in de Panteia rapporten die elke 3 jaar zijn gemaakt sinds 2006. Zie bladzijde 46 vooral in dezen van het laatste rapport over 2020¹⁰.

In het voorliggende wetsvoorstel, alsook in het Europese voorstel staat dat consumenten de kosten voor opnames en de kosten voor het gebruik van contant niet in rekening mag worden gebracht, in ieder geval wat betreft opname, gebruik en storten van geldbiljetten. In de brief naar de Tweede Kamer van mei 2023 stond overigens duidelijker *“Het deel van de kosten dat dan nog niet is gedekt kunnen zij bijvoorbeeld via de tarieven van betaalrekeningpakketten aan alle klanten doorrekenen”*. Die duidelijkheid ontbreekt in het huidige voorstel. Daarom zien we graag explicieter terug dat consumenten weliswaar niet per transactie hoeven te betalen, maar wel collectief in alle redelijkheid bijdragen via de tarieven van hun betaalrekening.

Een grofmazige berekening laat zien:

1. Dat toonbankondernemers 494 miljoen aan eigen kosten maken voor contant geld en € 109 miljoen uitgeven aan out-of-pocketkosten aan banken en geldtransportondernemingen.
2. Banken binnen het particuliere domein van betalingsverkeer een verlies lijden van €247 miljoen, ondanks de inkomsten van toonbankondernemers. Worden de opbrengsten van het particuliere rekeningbeheer (15 miljoen) evenredig toebedeeld naar chartaal geld, girale overboekingen en kaartbetalingen, dan nog is er een verlies van €197 miljoen in 2021.

Figuur 7: Bancair resultaat betalingsverkeer per product 2021

Bron: McKinsey, Onderzoek naar de kosten en baten van het betalingsverkeer voor financiële instellingen 2021

¹⁰ <https://www.betalvereniging.nl/wp-content/uploads/Definitief-rapport-kosten-van-het-toonbankbetalingsverkeer-2020-Fysiek.pdf> bladzijde 46

Het zou rechtvaardig zijn om elke 3 jaar een update van de kostenonderzoeken uit te voeren om zo te bepalen of de kosten evenwichtig worden gedragen door alle particuliere eigenaren van een bankrekening en toonbankondernemers. Nu lijkt dat onevenwichtig omdat banken in 2021 op het zakelijke betalingsverkeer winst maken en verliezen stapelden in het particuliere betalingsverkeer. Verder blijkt uit het McKinsey-rapport (bladzijde 59) dat in 2021 Nederlandse particuliere rekeninghouders voor een basispakket aan betaaldiensten (een rekening, een debitcard, opname/storten, digitaal bankieren, pasgebruik aan toonbanken) met een tarief van €24 per jaar veel goedkoper uit waren dan de gemiddelde Europeaan met €51 per jaar voor hetzelfde pakket.

Toonbankondernemers zijn erg blij dat in dit wetsvoorstel staat dat tarieven voor toonbankondernemers van chartale gelddiensten zullen worden gemaximeerd.

Zoals het er echter nu staat, zullen echter de kosten die banken in rekening mogen brengen worden gemaximeerd. Maar hoe zit het dan met de tarieven van andere betaaldienstaanbieders zoals geldtransportondernemingen? Met een marktaandeel van 90-95% is de macht van Brink's enorm. Het is goed dat met een 'living will' die positie wordt gezekerd. Immers, eerdere faillissementen van Securcash eind 2018 en RCCS begin 2022 lieten de kwetsbaarheid van het systeem van geldtransportondernemingen zien. Dus heel goed dat in dit wetsvoorstel eisen worden gesteld aan geldtransportonderneming(en), eventuele substantiële impact op hun bedrijfsvoering, rapportages en servicelevels in soorten diensten / regio's. We gaan er van uit dat deze zaken in de nog uit te werken AMvB's ook komen uit de al afgesproken 'living will' en KPI's / service levels uit het Convenant Contant.

Maar kwetsbaarheid wil nog niet zeggen dat élk tarief dan legitiem is. Veel winkeliers werken op dit moment samen met Brink's om de logistieke handling verder te optimaliseren en het aantal kluislegingen terug te brengen tot een veiligheidstechnisch gezien acceptabel niveau. Echter, ooit wordt daar ook een optimum bereikt tussen wat veilig is om aan contanten in een kluis te hebben versus de kosten van afstorten. Ook aan de Geldmaatzijde lijken nog slagen gemaakt te kunnen worden richting efficiency. Maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat de kosten van de cash infrastructuur voor een flink deel uit vaste kosten bestaat, waardoor een afnemend gebruik ervan niet zullen leiden tot een evenredige afname van de kosten.

Qua kosten zien ondernemers op dit moment verder dat de kosten voor de poortwachtersfunctie die banken moeten uitvoeren toenemen en cashgebruik als percentage van de omzet en het afstorten van hoge coupures van €200 en €500 aanleiding kunnen zijn voor een bedrijfsdoorlichting. Ook wordt gesproken over de anti-witwasrichtlijn waar dan weer €10.000 dan weer €3.000 de maximale grens gaat zijn die verbonden gaat worden aan cashacceptatie. Het is bijzonder dat DNB de visie op betalingsverkeer ontwikkelt, omdat DNB zowel toezichthouder als – zeg maar – scheme owner is van contant geld als publiek betaalmiddel. Beter zou het zijn als in samenhang met politiek, ministeries én het maatschappelijk overleg betalingsverkeer een totaalvisie wordt neergelegd over hoe we een toekomstbestendig betalingsverkeer er uit vinden zien. Het blijft iets vreemds dat we wel visies ontwikkelden op openbaar vervoer, waar we de infrastructuur publiekrechtelijk bezit maken en de treinen privaat laten zijn en we eenzelfde verdeling kennen in de elektriciteitswereld, maar dat de betaalinfrastuctuur die even vitaal is privaat moet zijn en door wetten als de Wet Chartaal betalingsverkeer we wettelijk de bekostiging ervan opleggen aan 'de markt', die door het weinige aantal spelers niet echt een markt is. Op dit moment verzanden

ondernemers in gesprekken over Guidance, Q&A's, Industry Standards en meer, wat eigenlijk allemaal publiek geregisseerde afspraken tussen private partijen zijn omdat betalingsverkeer geen publieke infrastructuur is.

Verder is het van belang om de **service levels** die zijn vastgelegd in het Convenant Contant over te hevelen naar lagere wetgeving die hoort bij dit besluit. Dat is aangegeven in de memorie van toelichting, maar verdient een nadere uitwerking. En leg dan niet alleen vast wat van marktpartijen wordt verwacht, maar ook van DNB bijvoorbeeld. We maakten vorig jaar bijvoorbeeld mee dat door lange doorlooptijden van aanbestedingen om muntgeld te slaan, meerdere muntsoorten in België schaars waren. Zorg als wetgever voor een **adequaat niveau** van infrastructuur voor contant geld, zowel voor contant geld opnemen en storten en zowel door consumenten als door retailers.

4 Wat vinden we dan van het wetsvoorstel; conclusies en randvoorwaarden

1. Als de verplichte acceptatie van contant geld doorgaat, en daar ziet het helaas naar uit, en daarmee er ook een rechtsgrond is voor dit wetsvoorstel, dan moeten wij als toonbanken daar naar leven. Een heel erg grote aanpassing voor de toonbank hoeft het op dit moment niet te zijn omdat 97% op dit moment contant al accepteert. Weet echter dat voor ons op dit moment een verplichtstelling een onnodige inbreuk op vrijheid van contractrecht is en het niet terecht is dat één van de vele betaalmiddelen – contant geld - een voorkeursbehandeling krijgt ten opzichte van andere betaalmiddelen.
2. Doordat toonbankondernemers gedwongen worden om contant geld te accepteren en wij consumenten niets in rekening mogen brengen, is het uitermate **belangrijk** zoals gezegd **dat de kosten voor ondernemers gemaximeerd worden**. Daar voorziet het wetsvoorstel zoals het er nu ligt in eerste aanleg in, al moet dat nog wel worden uitgewerkt in lagere wetgeving. Maak verder expliciet dat consumenten meebetalen via de kosten van hun betaalrekening en dat dit maatschappelijk ook rechtvaardig is. Particuliere betaalrekeningen waren in Nederland de goedkoopste van Europa. Blijf die kosten en de rechtvaardiging van dit alles echter regelmatig monitoren s.v.p.
3. **Ben eerlijk over de schaduwzijde van contant geld.** Voor een ondernemer is contant geld altijd gevaarlijk, fraudegevoelig en wordt steeds vaker gekoppeld aan witwassen. En het is ook een gevaarlijk betaalmiddel voor burgers. Evalueer het nut en de noodzaak van wetgeving met betrekking tot het chartale betalingsverkeer regelmatig en weeg daarbij expliciet de belangen van mensen in een kwetsbare positie en hun afhankelijkheid van contant geld af tegen de veiligheid van de degenen die nu gedwongen worden contant geld te accepteren. Vraag door aan mensen in een kwetsbare positie waarom ze afhankelijk zijn van contant geld. Als het 'benodigde tijd' voor overschakeling is: de tijd loopt, tijd is geduldig, maar niet absoluut. Als het technische beperkingen of kennis is: gebruik het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer om deze innovatiebehoefte expliciet te maken en spoor hen aan om te innoveren en iedereen mee te nemen naar de digitale, circulaire tijd die hopelijk ook veiliger wordt.

4. **Zorg voor duidelijke en ruime rechtsvoorwaarden** waarin toonbankondernemers kunnen besluiten om geen contant geld te accepteren. Het is onbestaanbaar dat we dadelijk munten zouden moeten kunnen gaan stoppen in laadpalen voor elektrische auto's. En even onbestaanbaar is het dat in onbemande situaties zoals onbemande winkels, tankstations, vending machines en parkeermeters weer contant geld moet kunnen worden gestopt. De paar euro's die buitgemaakt kunnen worden door vandalen wegen niet op tegen de enorme kosten van het vervangen van de betaalunits in de apparatuur. En ja, er zijn mensen in een kwetsbare positie zonder mobiele telefoon die graag parkeermeters met munten weer terug zouden willen zien. Raad hen aan naar een parkeergarage te gaan waar je nog contant kunt afrekenen. En kijk ook vooral ook naar veiligheid. Er zijn plaatsen (of tijdstippen van de dag) waar risico's op overvallen, agressie en geweld op een zodanige manier aanwezig zijn dat een verplichting tot cashacceptatie niet redelijk en billijk is. En we voorzien in de toekomst ook plaatsen waar de (kosten van) cashhandling disproportioneel wordt. Er komt waarschijnlijk een moment dat het onredelijk is om bijvoorbeeld twee geldmaatautomaten op bijvoorbeeld Vlieland in stand te houden.
5. **Leg service levels goed vast**, zoals deze nu ook vastliggen in het convenant. Overheden, centrale en commerciële banken moeten zorgen voor een adequaat niveau van infrastructuur voor contant geld, zowel voor contant geld opnemen en storten zowel door consumenten als door retailers.
6. **Evalueer het nut en de noodzaak van wetgeving met betrekking tot het chartale betalingsverkeer regelmatig** en weeg daarbij expliciet de belangen van mensen in een kwetsbare positie en hun afhankelijkheid van contant geld af tegen de veiligheid van de degenen die nu gedwongen worden contant geld te accepteren. De verwachting is dat met nieuwe betaalmiddelen en -mogelijkheden het gebruik van contant geld (relatief) verder kan teruglopen. Het gedrag van de consument wordt immers niet meer aan de kassa gestuurd, maar dat werd het al nauwelijks en toch liep het gebruik terug. In Finland is het bijvoorbeeld nog maar 10% van het aantal transacties contant. Blijf kritisch voor wie deze dwingende wetgeving in de lucht wordt gehouden en ben niet bang om een punt te zetten zodra blijkt dat voldoende innovaties of betaalmiddeladaptaties zijn doorgevoerd, genoeg tijd is verstreken en voldoende hulp en ondersteuning wordt geboden. Dan kan overigens contant geld nog altijd in de markt worden gehouden, maar is het een keuzeproduct waarvoor geen wettelijk bescherming meer nodig zal zijn.

De wet Chartaal betalingsverkeer heeft tot doel om contant geld bereikbaar, beschikbaar en betaalbaar te houden. Dit is alleen mogelijk wanneer de kosten voor de ondernemer ook daadwerkelijk worden gemaximaliseerd/begrensd, duidelijke meetbare criteria worden opgenomen in de AMvB, de diverse chartale en betalingsverkeerttrajecten worden verbonden, duidelijke uitzonderingen op basis van haalbaarheid/veiligheid/betaalbaarheid wettelijk mogelijk worden gemaakt én zeker het aspect veiligheid zichtbaar wordt gemaakt en wordt meegewogen. En monitor en evalueer regelmatig, omdat niet elk betaalmiddel tot in eeuwigheid relevant zal blijven, ook niet als het een publiek betaalmiddel is.

Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid onze reactie op de Wet Chartaal Geld mondeling verder toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Raad Nederlandse Detailhandel - RND

Eus Peters
Directeur

